

MUSIKALSK LEDELSE 1, (*Music Instruction 1*)
10 ECTS

SEMESTER: 2. semester

STUDIEORDNING FOR BACHELORUDDANNELSEN I MUSIKTERAPI, 2022

[Studieordning for bacheloruddannelsen i Musikterapi, 2022 \(aau.dk\)](#)

§18: UDDANNELSESOVERSIGT

Musikalsk ledelse 1 - <https://moduler.aau.dk/course/2023-2024/BAMTP20206?lang=da-DK>

UNDERVISERE Julie Ø. Bøtker, , Gustavo S.Gattino, Kasper Spring Ehlers

VEJLEDEnde OMFANG FOR MODULET

6 kursusgange i Musikalsk ledelse	(2 timer pr. gang)
6 kursusgange i Stemmebrug	(0,5 time pr. studerende)
6 kursusgange i Praktisk hørelære	(2 timer pr. gang)
5 kursusgange i Akkompagnement	(2 timer pr. gang)
6 kursusgange i Improvisation	(2 timer pr. studerende)

MODULETS INDHOLD OG OPBYGNING

Formålet med undervisningen er, at den studerende tilegner sig grundlæggende viden om instruktion og ledelse af sammenspilshold, tilegner sig grundlæggende musikgenforståelse samt opøver musikalske færdigheder indenfor stemmebrug, akkompagnement og improvisation. Formålet er endvidere, at den studerende kan tilpasse numre til det individuelle musikalske niveau gennem transponering og simplificering samt ved at instruere gennem eget akkompagnement. Modulet er bygget op af 5 fag, der beskrives separat nedenfor.

Musikalsk ledelse

Undervisningen fokuserer på at lære de studerende at kunne instruere sammenspilsgrupper i at spille sange og numre med forskellige sværhedsgrader. Dette indebærer grundlæggende viden om de forskellige sammenspilsinstrumenter herunder bas, klaver, trommer/percussion og guitar samt et kendskab til arrangementstyper, opbygning af sange og instruktionsteknik.

Undervisningen omfatter oplæg fra underviseren, og de studerende får mulighed for at gennemføre gruppeledelse én gang i forbindelse med undervisningen. Det forventes, at de studerende bruger lærerfri lektioner til at øve før og efter, de har været på.

De studerende vil også blive undervist i at instruere percussion-arrangementer og træner således specifikt deres nodemæssige og rytmiske kompetencer.

Nielsen, S. T. L. (2014). *Det spiller*. Dansk Sang.

Dueholm, C. (2013). *På stikkerne. Elementært trommespil for musikundervisere*. Dansk Sang.

Stemmebrug

Indholdsmæssigt lægges der fortsat vægt på, at de studerende opnår en bredere viden om stemmens og kroppens funktioner i forbindelse med stemmebrug, herunder sammenhængen mellem opmærksomhed, kropsholdning, vejtrækning og stemmebrug, stemmens improvisationsmuligheder samt egne tekniske og musikalske udtryksmuligheder med stemmen. Den studerende skal opnå flere færdigheder i teknisk og hensigtsmæssigt at kunne styre og bruge sin stemme. Der lægges mere vægt på at den studerende kan fremføre sange med personligt musikalsk udtryk, og arbejdes videre på at kunne fremføre varierede improvisationer i dialogform med fokus på at kunne matche og følge musikalske udtryk samt istemme improvisation ud fra non-musikalske oplæg. Der arbejdes desuden fortsat med færdigheder i bladsang. Undervisningen har fokus på stemmetekniske funktioner og færdigheder, herunder en øget bevidsthed om 'sangerkroppen':

Holdning: At løsne og opspænde, styrke og smidiggøre gennem afspændings- og holdningsøvelser.

Åndedræt: Øvelser der frigør vejrtrækningsfunktionen gennem bevidst brug af holdning og åndedræt, herunder brugen af hæmnet og reflektorisk indånding og udånding foruden stræk og massage af primære og sekundære indåndings- og udåndingsmuskler.

Støttefunktion: Øvelser vedr. brug af kropsstøtte.

Stemmeteknik: Efter de studerendes behov og lærerens skøn kan der tages udgangspunkt i klangrum, ansats, knirk, compensationsspænding, stemmelukke, udtryk og frasering

Personligt udtryk: Herunder fokus på klang, påvirkning og opfattelse, samt energetiske og kropslige aspekter.

Stemmelitteratur

Brüel, D. S. (2012) *Stemmen som instrument*. Edition Wilhelm Hansen.

- Kap. 2: Åndedrættet
- Kap. 3: Arbejdsstilling
- Kap. 4: Fælderne
- Kap. 5: Strubens anatomi og fysiologi

Rosing, A. (2019). *Fra Sangerkrop til Kernestemme*. Forlaget Ari.

- Sangerkrop, s.22-30
- Primærlukket, s.53-60
- Kompensatoriske spændinger, s.61-68
- Optræning af sangerkrop, s. 134-139 + 153-159
- Optræning af åndedrætsstøtten, s.160-167
- Psykosomatik, s.218-220

Rørbech, L. & Høgel, S. (2003) *Tal rigtigt - syng godt*. C.A. Reitzels Forlag.

- Kap. 6: Træning og træningsprincipper
- Kap. 9: Klassisk og rytmisk sangteknik

Sveidahl, H. & Agerskov, F. (2004) *De to rum - En bog om integreret hørelære*. Wilhelm Hansens Forlag. s. 62-72

Supplerende litteratur:

Byriel, S. & Byriel, C. (1995). *Se mig, hør mig*. C.A. Reitzels Forlag.

Eken, S. (1998) *Den menneskelige stemme*. Hans Reitzels Forlag.

Praktisk hørelære

Undervisningen tager udgangspunkt i den studerendes færdigheder og sigter mod, at den studerende opnår bred viden om musikalsk fagterminologi og notationspraksis, genreforståelse, harmoniseringsteorier og tonalitet. På sigt er formålet endvidere, at den studerende opnår instrumentale, vokale og hørelæremæssige færdigheder, der kan bruges i forhold til at kunne fremføre nye og ukendte sange.

Gehørs-harmonisering, transponering og simplificering. Den studerende skal lære at harmonisere enkle og komplicerede melodier, så numre kan tilpasses både egne og andres musikalske færdigheder både i forhold til individets niveau og hensigtsmæssigt tonal placering.

Vokale hørelærefærdigheder. Den studerende skal kunne eftersynge fraser (tonale såvel som atonale) samt lære at videreføre melodier enten vokalt eller på hovedinstrument efter givne fraser i forskellige modi (f.eks.

dur/mol/blues/dorisk/mixolydisk).

Litteratur

www.musikpedia.dk
www.sightreadingfactory.com

Sveidahl, H. & Agerskov, F. (2004) *De to rum - En bog om integreret hørelære*. Wilhelm Hansens Forlag. s. 62-72

Supplerende litteratur

Felts, R. (2002). *Reharmonization*. Berklee Press

Akkompagnement

Undervisningen tager udgangspunkt i den studerendes færdigheder og sigter mod, at den studerende opnår bred viden om basale akkompagnementsformer indenfor forskellige stilarter samt grundlæggende færdigheder i at akkompagnere sig selv og andre. På sigt er formålet endvidere, at den studerende opnår instrumentale og vokale færdigheder, der kan bruges i forbindelse med at lede fællessangsaktiviteter i forskellige sammenhænge.

Brugsakkompagnement. Den studerende skal lære at akkompagnere sig selv og andre både i fremførelse af numre og til fællessang ud fra opgivet melodi med becifring, herunder oparbejde kendskab til anvendelse af forskellige strums og vekslen mellem disse. Der lægges særligt vægt på at skabe bevidsthed omkring potentialet for at arbejde med arousal og emotioner gennem brugen af fællessang.

Nodespil (Prima vista). Den studerende skal på sigt lære at spille eller synge ukendte numre på hovedinstrument eller vokalt til eksempelvis fællessange eller i andre kliniske sammenhænge.

Litteratur

Olsen, J. S. (2009-2013). *Becifringsklaver (1-6)*. Dansk Sang (se også www.becifringsklaver.dk)

Improvisation

Den studerende skal opnå grundlæggende viden om frie improvisationsformer med fokus på variation og kreativ anvendelse af musikalske parametre på hovedinstrument og akkompagnementsinstrument. På sigt skal den studerende endvidere varieret og fleksibelt improvisere i forskellige stilarter (fx blues, klassisk, latinamerikansk musik), udføre frie improvisationer, udføre en duet, der viser musikalske ressourcer i forbindelse med at lede en dialog samt overordnet anvende improvisatoriske metoder hensigtsmæssigt og ekspressivt i forhold til egne musikalske og tekniske ressourcer – såvel solistisk som i en duet.

Bruscia, K. (2012). *Case examples of improvisational music therapy*. Barcelona Publishers.

Gardstrom, S. C. (2007). *Music Therapy Improvisation for Groups: Essential Leadership Competencies*. Barcelona Publishers

Lee, C., & Houde, M. (2011). *Improvising in styles: A workbook for music therapists, educators, and musicians*. Barcelona Publishers.

Wigram, T. (2004). *Improvisation*. Jessica Kingsley Publishers.

UNDERVISNINGENS FORM

Undervisningen foregår som holdundervisning med mulighed for opdeling i mindre grupper undervejs. Fagene Musikalsk Ledelse, Praktisk Hørelære og Akkompagnement tilrettelægges ud fra gruppens forudsætninger i et samarbejde mellem underviseren og de studerende. Holdopdelingen skal tage højde for de studerendes niveau og arten af akkompagnementsinstrument og hovedinstrument.

PRØVERNES FORM OG INDHOLD

Eksamen i musikalsk ledelse skal prøve den studerende i

- 1) at instruere en uforberedt sang i en sammenspilsgruppe baseret på en becifringsnoteret node (lead-sheet). Sammenspilsgruppen skal som minimum indeholde trommer, bas, klaver, guitar og sang.
- 2) at fordele instrumenterne hensigtsmæssigt i sammenspilsgruppen (de medstuderende i sammenspilsgruppen må i eksamenssituationen så vidt muligt ikke spille på deres hovedinstrument)
- 3) at instruere individet i det pågældende instrument (bas, klaver, trommer, guitar, vokal)
- 4) at få sangen til at fungere som helhed (bl.a. ved selv at spille på sit akkompagnementsinstrument).
- 5) Der er primært fokus på instruktion, form, flow og sammenspillet og IKKE på fremførelsens æstetik eller sværhedsgrad.

Forberedelse:

Den studerende skal udarbejde 3 sammenspilsnumre i lead-sheet, der sendes på mail i PDF-format til studiesekretæren en uge *før* eksamen. På dette semester er det ikke et krav, at lead-sheet formatet anvendes, men det anbefales.

Samtidig med disse numre sendes en to siders rapport med refleksion over egne stemmemæssige ressourcer og potentialer og skal indeholde følgende overskrifter:

- Beskriv dine erfaringer med undervisningen i stemmebrug på dette semester.
- Hvad har du lært af stemmetekniske færdigheder?
- Hvad er dine forcer? Dine svagheder?
- Hvad skal du fremadrettet arbejde videre med?
- Hvad er der sket siden den sidste sangrapport i forhold til udvikling?

Prøve:

Det er en forudsætning for at komme til prøven, at rapport og numre er afleveret til afsatte deadline. Prøven består af to dele.

Del 1 varer ca. 15 minutter og foregår ved, at den studerende under selve prøven instruerer og leder en gruppe af medstuderende i at fremføre et af de afleverede numre, som **censor** udvælger på stedet. Den studerende skal selv akkompagnere i nummeret på sit akkompagnementsinstrument. Det forventes, at den studerende på stedet tilpasser nummeret i forhold til sværhedsgrad og individuelt musikalsk niveau samt finder en passende toneart for sangere. Medstuderende bør ikke spille på deres hovedinstrument ved sammenspilsseksamen, således at instruktion og ledelse kan virke mere naturligt under eksamen. Det er den studerendes/holdets ansvar, at nødvendigt teknisk udstyr er til stede og funktionsdygtigt.

Del 2 varer ca. 5 minutter og foregår ved, at den studerende ud fra et improvisationsoplæg fra **eksaminator** laver en improvisation på sit hovedinstrument med udgangspunkt i variation af musikalske parametre. Eksaminator udarbejder 2-delte improvisationsoplæg med forskellige sammensætninger af musikalske parametre eksempelvis:

Gå fra	Staccato	Til	Legato
	Pauser		3/4
	Tonalt		Atonalt

Prøven er normeret til 30 min. pr. studerende, inkl. votering. Der gives en karakter efter 7-trins-skalaen

KRAV TIL DEN STUDERENDE

Omfang og forventning

Modulet er på i alt 10 ECTS, hvilket svarer til omkring 270 timers arbejde for den studerende. Det forventes, at den studerende til de ca. 60 undervisningstimer øver sig 4 timer pr undervisningstime samt bruger ca. 30 timer til at forberede numre og sangrapport – dvs. 270 timer i alt. Den studerende skal udarbejde numre i lead-sheet og sangrapporten og aflevere den på de anførte tidspunkter. Den studerende skal øve sig med henblik på at forbedre egne kompetencer indenfor musikalsk ledelse, stemmebrug, praktisk hørelære, akkompagnement og improvisation.

- Den studerende forventes at forberede sig til hver undervisningsgang ved at øve sig på de opgaver der stilles samt læse den opgivne litteratur og evt. orientere sig i supplerende litteratur
- Den studerende forventes at deltage aktivt i undervisningen
- Den studerende/holdet forventes løbende at give underviseren feedback med henblik på at optimere udbyttet af undervisningen
- Den studerende forventes løbende at reflektere over egne musikalske ressourcer og potentialer og nedskrive disse i forbindelse med porteføljearbejdet
- Ved modulets afslutning skal den studerende lave en skriftlig evaluering ved hjælp af de evalueringsmetoder og -redskaber, studienævnet ønsker anvendt (pt. Semesterevaluering med SurveyXact)

LITTERATUR

- Andersen, C. & Bojesen, M. (2006). *Højskolesangbogens Melodibog*. Wilhelm Hansen.
- Bruscia, K. (2012). *Case examples of improvisational music therapy*. Barcelona Publishers.
- Brüel, D. S. (2012) *Stemmen som instrument*. Edition Wilhelm Hansen.
- Byriel, S. & Byriel, C. (1995). *Se mig, hør mig*. C.A. Reitzels Forlag.
- Dueholm, C. (2013). *På stikkerne. Elementært trommespil for musikundervisere*. Dansk Sang.
- Eken, S. (1998). *Den menneskelige stemme*. Hans Reitzels Forlag Felts, R.
- (2002). *Reharmonization*. Berklee Press.

- Gardstrom, S. C. (2007). *Music Therapy Improvisation for Groups: Essential Leadership Competencies*. Barcelona Publishers.
- Lee, C., & Houde, M. (2011). *Improvising in styles: A workbook for music therapists, educators, and musicians*. Barcelona Publishers.
- Nielsen, S. T. L. (2014). *Det spiller*. Dansk Sang. Nørgaard, V. (2004). *Sange til morgen og aften*. Wilhelm Hansen.
- Olsen, J. S. (2009-2013). *Becifringsklaver (1-6)*. Dansk Sang.
- Rosing, A. (2019). *Fra Sangerkrop til Kernestemme. Talent og Træning*. Forlaget ARI.
- Rørbech, L. & Høgel, S. (2003) *Tal rigtigt - syng godt*. C.A. Reitzels Forlag.
- Sehested Brüel, D. (2012) *Stemmen som instrument*. Edition Wilhelm Hansen.
- Sommer, E. (2002). *Klaverbogen 1 & 2*. Folkeskolens Musiklærerforening.
- Sveidahl, H. & Agerskov, F. (2004) *De to rum - En bog om integreret hørelære*. Wilhelm Hansens. s. 62-72.
- Wigram, T. (2004). *Improvisation*. Jessica Kingsley Publishers.

www.musikipedia.dk

www.sightreadingfactory.com

www.becifringsklaver.dk

Godkendt i Studienævnet for Kunst, Sundhed og Teknologi, december 2023